

LİSE 1 BİYOLOJİ DERS KİTAPLARI VE HAFTALIK DERS SAATLERİ HAKKINDA ÖĞRENCİ ÖĞRETMEN VE OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

OPINIONS AND SUGGESTIONS OF THE STUDENTS TEACHERS AND SCHOOL ADMINISTRATORS ON THE HIGH SCHOOL I BIOLOGY TEXT BOOKS AND WEEKLY INSTRUCTION HOURS

Hatice MÜLAYİM**, Haluk SORAN***

ÖZET: Bu araştırma, Lise-I biyoloji ders kitapları ve haftalık ders saatleri hakkında öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerinin görüş ve önerilerini almak ve ortaya çıkacak sonuçlara göre biyoloji ders kitapları ve haftalık ders saatleri üzerine bazı önerilerde bulunmak amacıyla yapılmıştır.

Bu amacı gerçekleştirmek için, üç ayrı anket formu hazırlanmış ve bu anketler Türkiye genelinde 6761 öğrenciye, 300 öğretmene ve 206 okul yöneticisine uygulanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre öğrenciler, kullandıkları ders kitabının kapsam ve işleniş, dil özellikleri, dış görünüş ve baskı özellikleri bakımından çoğunluk olarak "orta" derecede yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Haftalık ders saatinin ise, yetersiz bulunduğu gözlenirken, 4 saat olması gerektiği görüşü ortaya konmuştur.

Öğretmenler, derste kullandıkları ders kitabının kapsam, işleniş ve dil özellikleri bakımından çoğunluk olarak "orta" derecede yeterli olduğunu belirtirken, dış görünüş ve baskı özelliklerinin "çok" derecede yeterli olduğu görüşündedir. Haftalık ders saatinin ise, yetersiz olduğunu belirten büyük çoğunluk, 3 saat olması gerektiği görüşündedir.

Yöneticiler, ders kitabının dış görünüş ve baskı özellikleri bakımından eşit çoğunluklarda "orta" ve "çok" derecede yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Haftalık ders saatinin ise, yetersiz olduğunu belirten büyük çoğunluk, 3 saat olması gerektiği görüşündedir.

Anahtar Sözcükler: biyoloji ders kitabı, ders saati, öğrenci, öğretmen, yönetici

ABSTRACT: This research has been undertaken with the aim of gathering the opinions and suggestions of the students, teachers and school administrators about the high school I biology text books and weekly biology hours as well as imparting some suggestions on biology text books and weekly biology hours according to the results to be obtained.

Together the related data three these questionnaire

forms were used and the forms applied to 6761 students, 300 teachers and 206 school administrators throughout Turkey.

Findings obtained in the research were summarized as below: The majority of students' opinions were that the text books were averagely adequate in terms of content, linguistic features and printing characteristics. They pointed out that weekly hours were inadequate; concluding that the weekly hours should be four. The teachers also claimed that the textbooks in terms of scope and linguistic features happen to be averagely adequate and the weekly hours should be three.

On the other hand, the school administrators stated that the textbooks were average in terms of physical appearance and printing characteristics, and the weekly hours should be three.

Keywords: biology textbooks, biology lessons, student, teacher, school administrator.

1. GİRİŞ

Eğitim, insan davranışlarını istenilen yönde değiştirmek için düzenlenip işe koşulan açık bir sistemdir (Sönmez, 1999). Öğrencide istenilen davranış değişikliğini oluşturmak ve öğretimde öğrencinin dikkatini toplamak, ilgisini artırarak devam ettirmek ve öğrenciyi derse yönlendirmek için çeşitli eğitim araçları kullanılır (Fidan ve Erden, 1993).

Ders kitapları, eğitim programlarında belirlenen amaçlar doğrultusunda, öğretim programlarındaki derslerin içeriğiyle ilgili bilgileri öğrencilere sunan, pekiştirme, sınava hazırlama, öğrenme hızına uygun çalışma olanağı sağlayan bir öğretim materyalidir (Toprak, 1993).

* Bu tez çalışması Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi tarafından desteklenmiştir.

** Bilim Uzmanı, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Orta Öğretim ve Matematik Alanlar Bölümü - Ankara

*** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Orta Öğretim Fen ve Matematik Alanlar Bölümü - Ankara.

Okan (1983)'a göre, ders kitaplarında bulunması gereken ölçütler şunlardır: 1. Öğrencinin gelişim düzeyine ve ön bilgilerine uygun olmasıdır. 2. Büyük ölçüde öğretmenin rehberliğinde kullanıldığı için, öğretmen ders kitabının kullanımında kendisini güven içerisinde hissetmelidir. 3. Eğitim programlarına uygun olmasıdır. 4. Günün koşulları ve isteklerine uygun şekilde hazırlanmalı, sınıf içinde öğretilen bilgilerin günlük iletişimde nasıl kullanılacağına öğrencilere gösterilmesi ve verilen örneklerin günlük yaşamdan seçilmesi uygun olacaktır. 5. Teknik yönden iyi hazırlanmış olmasıdır. 6. Fiyatı öğrenci açısından makul olmasıdır. 7. Öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştıracak şekilde planlanmış olmalı ve pratik, faydalı tekrarlara yer verilmelidir.

Ders kitaplarında biyoloji genellikle "canlıları inceleyen bilim dalıdır" cümlesi ile tarif edilse de 21. yüzyıla girerken dar kalan bu tanımın yerine "yaşam bilim" şeklinde tarif edilmektedir (Ergezen, 1994). Son yıllarda doğa, çevre ve sağlıkla ilgili pek çok sorun ve dikkat çekici gelişme, gündemi sık sık işgal etmektedir. Bütün bunlar doğal yaşam, çevre sorunları, insan hayatı ve sağlıkla doğrudan ilgili olan biyolojiyi bilmenin gerekliliğine dikkati çekmektedir (Yaman, 1998).

Biyoloji eğitiminin hedefi; toplumun her kesiminde, kurumunda, öğretimin her kademesinde gerekli bilgi ve becerilerin, yeteneklerin, davranış özelliklerinin, bilimsel düşünüş, araştırmacılık, araç ve gereç kullanma kabiliyetlerinin, kişilik gelişmelerinin kazandırılması, canlı-cansız varlıkların tanınıp bilinmeyen yönlerinin araştırılması ve bireylerde istenilen davranış değişikliğinin gerçekleştirilmesini sağlamaktır (Dindar, 1995). Bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde önemli faktörlerden biri, eğitim sistemimizin kullandığı biyoloji ders kitabının, bilgi çağımıza uygun ve yeterli düzeyde olmasıdır. Biyoloji ders kitapları sürekli olarak çağın gereklerine uygun bir şekilde incelenmeli, düzenlenmeli ve geliştirilmelidir (Özgen, 1993). Biyoloji çok hızlı gelişen ve insan hayatına ait yeni bilgileri insanlara sunan bir bilim dalıdır. Biyolojideki

evrimsel gelişmeler genç bireylere aktarılabilirdiği ölçüde bireyler, gelecekte daha başarılı olma şansını yakalayacaktır. Biyoloji ders kitapları hazırlanırken bu özellikler dikkate alınmalıdır.

Cumhuriyetten bu yana biyoloji ile ilgili bilgiler öğrencilere farklı adlar altındaki derslerde verilmiştir. Bu derslerle ilgili değişiklikler liselerde; 1924 yılında Tabiiyat olan ders, sonraki yılların programlarında Tabii İlimler, Tabiat Bilgisi, Biyoloji adları altında yer almıştır. 1996 yılından itibaren Biyoloji dersleri klasik liselerin fen bilimleri alanında 1. sınıfta 2 saat, Fen Liselerinde 4 saat, Anadolu Öğretmen Liselerinin spor alanında 2 saat, Meslek Liselerinde Biyoloji ve Sağlık Bilgisi adıyla 2 saat, İmam Hatip Liselerinde Biyoloji ve Sağlık Bilgisi adıyla 3 saat, bunların dışındaki tüm alanlarda ise 2 saat okutulmaktadır (Yaman, 1998).

Günümüze kadar, ders kitaplarının değerlendirilmesine yönelik çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ancak biyoloji ders kitaplarının ve ders saatlerinin değerlendirilmesine yönelik çalışma azdır: Sümer (1990)'in araştırmasında, lise-I biyoloji ders kitabının yeterli olmadığı, üzerinde çalışılarak düzeltilmesi ve yeni şekliyle kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Gürsoy (1991)'un araştırmasında öğretmenlerin, İngilizce ders kitaplarını içerik, öğrenci yaşına uygunluk, kitapta konularla ilgili şarkı ve oyun tekniklerinin bulunması yönlerinden yetersiz buldukları tespit edilmiştir. Ozil ve Tapan (1991)'in ise yaptıkları çalışmalarında elde ettikleri sonuçlar şunlardır: Ders kitaplarında işlenen konular, öğrencilerin yaş ve bilgi düzeyinin üzerinde ve bilgiler çok ayrıntılıdır. Kitaplarda yer alan konular, günlük yaşamdan kopuktur. Konuların verilmiş biçimi, öğrencilere değişik bakış açıları sunmamakta ve eleştirel düşünmeye yönlendirmektedir. Konuların diğer derslerle ilişkileri yeterince kurulamamıştır. Araştırmalar birçok eksiklik içermektedir. Aştırmalar daha çok soru-cevap biçiminde verilmiş ve kitaba bağlı kalmıştır. Öğrenciyi üretici, yaratıcı olmaya yönlendirmemektedir. Yeterince görsel malzeme kullanılmamıştır. Bu yönüyle öğrenciler için çekici ve özendirici değildir. Yazım ve dil bilgisi yan-

lılıkları, gelişi güzel kullanılan sözcükler, cümleler arası kopukluklar, düzgün olmayan anlamlarla kitaplar, bozuk bir türkçe sergilemektedir. Etkili bir biyoloji eğitimi için iyi hazırlanmış bir ders kitabının yanı sıra programlarda biyoloji derslerine ayrılan ders saati de önemlidir.

Lise 1 biyoloji ders kitaplarının ve haftalık ders saatlerinin değerlendirilmesine ilişkin bu araştırma ile mevcut durumun ortaya konulması ve bu konuyla ilgili görüş ve önerilerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırmada veriler, survey yöntemi ile toplanmıştır. Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı liselerde okutulan lise I biyoloji ders kitapları ve ders saatleri hakkındaki görüş ve önerileri belirlemek amacı ile öğrenci, öğretmen ve yöneticilere 3 ayrı anket formu hazırlanmıştır. Bu anketlerde öğrencilere kişisel bilgiler, kitabın kapsam ve işlenişi, dil, dış görünüş ve baskı özellikleri ve haftalık ders saatleri başlıkları altında toplam 36 soru sorulmuştur. Öğretmenlere aynı başlıklar altında fakat öğrencilerinkinden farklı toplam 83 soru sorulmuştur. Yöneticilere ise kişisel bilgiler, kitabın dış görünüşü ve baskı özellikleri ve haftalık ders saatleri başlıkları altında toplam 17 soru sorulmuştur. Anketler 2001-2002 eğitim ve öğretim yılında random yoluyla belirlenen illerdeki 6761 lise I. sınıf öğrencisine, 300 biyoloji öğretmenine ve 206 okul yöneticisine uygulanmıştır. Veriler 5’li likert tipine uygun olarak puanlanmış, sayı ve yüzde hesaplamaları ile değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR VE SONUÇLAR

3.1. Öğrencilere Ait Bulgular

Bu bölümde, araştırma amacının gerçekleştirilebilmesi için öğrencilere uygulanan anketler aracılığıyla toplanan bulgu ve sonuçlara yer verilmiştir. Kitabın kapsam ve işlenişi hakkında öğrencilerin çoğunluğu, genellikle “orta” derecede yeterli olduğu görüşündedir. Ancak, konuların açıklanmasında resim, şekil, tablo, grafik vb. görsel düzenlemelere yer verilmesi ve bu görsel düzenlemelerin anlamayı kolaylaştırması bakımından çoğunluk, kitabın “çok” derecede yeterli olduğu görüşündedir (Tablo 1).

Kitabın dil özellikleri hakkında öğrencilerin çoğunluğu, genellikle “orta” derecede yeterli olduğu görüşündedir. Ancak, bu çoğunluğa yakın yüzdelerle “çok” derecede yeterli olduğu şeklinde görüşler de belirtilmiştir (Tablo 2).

Kitabın dış görünüşü ve baskı özellikleri hakkında öğrencilerin çoğunluğu, genellikle “orta” derecede yeterli olduğu görüşündedir. Ancak, bu çoğunluğa yakın yüzdelerle “çok” derecede yeterli olduğu şeklinde görüşler de belirtilmiştir (Tablo 3).

6761 öğrenciden %31,8’i haftalık ders saatlerinin yeterli olduğunu belirtirken,

%68,2’si yetersiz olduğu görüşündedir (Tablo 4).

Haftalık ders saatlerinin yetersiz olduğunu belirten öğrencilerin %25’i 3 saat olması gerektiğini belirtirken, %69,4’ü 4 saat, %3,6’sı 5 saat, %2’si ise 6 saat olması gerektiği görüşündedir (Tablo 5).

Tablo 1. Öğrencilerin kitabın kapsam ve işlenişine ilişkin görüşleri.

	HIÇ		AZ		ORTA		ÇOK		PEK ÇOK		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Biyoloji ders kitabınız, biyoloji ile ilgili temel kavramları öğrenmeniz için ne derece yeterlidir?	156	%2,3	846	%12,5	3693	%54,6	1755	%26	311	%4,6	6761	%100
Ders kitabınız, laboratuvar çalışmalarına ne derece yer vermiştir?	716	%10,6	2249	%33,3	2212	%32,7	1294	%19,1	290	%4,3	6761	%100
Ders kitabınızda verilen deneyler, konuyu anlamanızı kolaylaştırmada ne derece yeterlidir?	968	%14,5	1920	%28,7	2357	%35,2	1228	%18,7	217	%3,2	6690	%100
Ders kitabınız, besinleri ve içerdikleri zengin bileşikleri tanımanız bakımından ne derece yeterlidir?	222	%3,3	1117	%16,5	2661	%39,4	2202	%32,6	559	%8,3	6761	%100
Kitabınız hayvanları tanımanızda ne derece yeterlidir?	236	%3,5	1278	%18,9	2384	%35,2	2113	%31,3	750	%11,1	6761	%100
Ders kitabınız, biyolojinin, günlük hayatla bağlantısını kurabilmeniz ne derece etkilidir?	607	%9	1754	%25,9	2579	%38,1	1399	%20,7	422	%6,2	6761	%100
Ders kitabınızda, kavramların öğretiminde kullanılan örnekler ne derece günceldir?	441	%6,5	1893	%28	2703	%40	1415	%20,9	309	%4,6	6761	%100
Kitabınız, canlılardaki inorganik bileşikleri kavrayabilmeniz ne derece yeterlidir?	252	%3,7	1293	%19,1	2668	%39,5	2056	%30,4	492	%7,3	6761	%100
Kitabınız, canlılardaki organik bileşikleri ve görevlerini kavrayabilmeniz ne derece yeterlidir?	217	%3,2	1215	%18	2778	%41,1	2042	%30,2	509	%7,5	6761	%100
Kitabınız, 'Türkiye'nin biyolojik zenginliklerini kavrayabilmeniz ne derece yeterlidir?	880	%13	2107	%31,2	2315	%34,2	109	%16,3	360	%5,3	6761	%100
Kitabınız, çevreyi tanıma ve doğal dengeyi koruma bilincinin kazandırılmasında ne derece yeterlidir?	490	%7,2	1656	%24,5	2411	%35,7	1623	%24	581	%8,6	6761	%100
Kitabınız, edindiğiniz bilgi ve becerileri günlük hayatta kullanabilmeniz ne derece yeterlidir?	803	%11,9	1994	%29,5	2391	%35,4	1228	%18,2	345	%5,1	6761	%100
Kitabınız, çevre sorunlarına çözüm önerilerinde bulunabilmeniz için ne derece yeterlidir?	858	%12,7	2084	%30,8	2400	%35,5	1096	%16,2	323	%4,8	6761	%100
Kitabınızda kavramların öğretiminde, basitten karmaşığa, bilinen bilinmeyene doğru sıralama kuralına ne derece uyulmuştur?	650	%9,6	1638	%24,2	2341	%34,6	1612	%23,8	520	%7,7	6761	%100
Kitabınızda konuların açıklanmasında resim, şekil, tablo, grafik vb. görsel düzenlemelere ne derece yer verilmiştir?	164	%2,4	857	%12,7	1659	%24,5	2411	%35,7	1670	%24,7	6761	%100
Kitabınızdaki, resim, şekil, tablo vb. görsel konuları anlamanızı ne derece kolaylaştırıyor?	295	%4,4	925	%13,7	1937	%28,6	2319	%34,3	1285	%19	6761	%100

Tablo 2. Öğrencilerin kitabın dil özelliklerine ilişkin görüşleri.

	HIÇ		AZ		ORTA		ÇOK		PEK ÇOK		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Lise-I biyoloji ders kitabınızda kullanılan dil, ne derece anlayabileceğiniz nitelikte yalındır?	258	%3,8	1022	%15,1	2608	%38,6	2119	%31,3	754	%11,2	6761	%100
Kitabınızda kullanılan dil, yaş ve olgunluk seviyenize ne derece uygundur?	212	%10,9	847	%12,5	2589	%38,3	2322	%34,3	791	%11,7	6761	%100
Kitabınızda yer alan yabancı kelimelerin yanlarında parantez içinde Türkçe okunuşlarının gösterilmesi kuralına ne derece uyulmuştur?	734	%10,9	1689	%25	1689	%25	1630	%24,1	1019	%15,1	6761	%100
Kitabınızda aynı anlama gelen kelimelerin diğer adlarının parantez içinde yazılması kuralına ne derece uyulmuştur?	874	%12,9	1860	%27,5	2006	%29,7	1387	%20,5	634	%9,4	6761	%100

Tablo 3. Öğrencilerin kitabın dış görünüşü ve baskı özelliklerine ilişkin görüşleri.

	HIÇ		AZ		ORTA		ÇOK		PEK ÇOK		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Lise 1 biyoloji ders kitabınızın genel görüntüsü dikkatinizi çekmede ve okumaya heveslenmenizde ne derece etkilidir?	1352	%20	1761	%26	2055	%30,4	1126	%16,7	467	%6,9	6761	%100
Kitabın boyutları rahat kullanmanız için ne derece uygundur?	500	%7,4	1105	%16,3	2140	%31,7	2056	%30,4	960	%14,2	6761	%100
Kitabınızın cildi ne derece esnek ve dayanıklıdır?	753	%11,1	1513	%22,4	2174	%32,2	1618	%23,9	702	%10,4	6760	%100
Kitabınızda kullanılan kağıt ne derece kalitelidir?	435	%6,4	1150	%17	2470	%36,5	1869	%27,6	837	%12,3	6761	%100
Kitabınızda kullanılan kağıt, göz sağlığınız için ne derece uygundur?	360	%7,5	967	%17,9	2428	%26,7	2129	%28,7	877	%19,2	6761	%100
Kitabınızda, önemli bilgilerin algılamayı kolaylaştırıcı italik puntolarla, koyu veya altı çizili olarak verilmesi kuralına ne derece uyulmuştur?	505	%7,5	1209	%17,9	1806	%26,7	1940	%28,7	1301	%19,2	6761	%100
Kitabın yazılarında kullanılan puntolar (harf büyüklüğü) yaş ve olgunluk seviyenize ne derece uygundur?	219	%3,2	689	%10,2	1940	%28,7	2495	%36,9	1418	%21	6761	%100
Kitabınızdaki resim, tablo, şekil vb görsel öğeler yaş ve olgunluk seviyenize göre ne derece açık, net, estetik ve anlaşılır?	301	%4,5	997	%14,7	2288	%33,8	2195	%32,5	980	%14,5	6761	%100
Kitabınızdaki fotoğraf, resim, tablo vb. görsel öğelerin renkleri birbiriyle ne derece uyumludur?	392	%5,8	995	%14,7	2224	%32,9	2119	%31,3	1031	%15,2	6761	%100

Tablo 4. Öğrencilerin haftalık ders saatinin yeterliliği hakkındaki görüşleri.

Haftalık ders saatiniz yeterli mi?	Öğrenci Sayısı N	Yüzde %
Evet	2147	31.8
Hayır	4613	68.2
Toplam	6761	100.0

Tablo 5. Olması gereken ders saati hakkındaki öğrenci görüşleri.

Sizce haftada kaç saat olmalı?	Öğrenci Sayısı N	Yüzde %
3	1152	25.0
4	3202	69.4
5	165	3.6
6	93	2.0
Toplam	4612	100.0

3.2. Öğretmenlere Ait Bulgular

Bu bölümde, araştırma amacının gerçekleştirilebilmesi için öğretmenlere uygulanan anketler aracılığıyla toplanan bulgu ve sonuçlara yer verilmiştir.

Kitabın kapsamı hakkında öğretmenlerin çoğunluğu, genellikle “orta” derecede yeterli olduğu görüşündedir. Ancak, karşılaştığı sorunların çözümlerine bilimsel yöntemle yaklaşabilme ve bağımsız olarak deney düzenleyip uygulayabilme konularında “az” derecede yeterli olduğu görüşündedir (Tablo 6).

Kitabın işlenişi hakkında öğretmenlerin çoğunluğu, genellikle “orta” derecede yeterli olduğu görüşündedir. Ancak, bu yüzelere yakın değerlerle “az” veya “çok” derecede yeterli olduğu şeklinde görüşler de belirtilmiştir (Tablo 7).

Kitabın dil özellikleri hakkında öğretmenlerin çoğunluğu, genellikle “orta” derecede yeterli olduğu görüşündedir. Ayrıca bu yüzelere ya-

kın yüzlerle “çok” derecede yeterli olduğu şeklinde görüşler de belirtilmiştir. Kullanılan dilin türkçe yazım kurallarına uygun olması ve öğrencilerin yaş ve olgunluk seviyelerine uygun olması bakımından ise, çoğunluk “çok” derecede yeterli olduğu görüşündedir (Tablo 8).

Kitabın dış görünüşü ve baskı özellikleri hakkında öğretmenlerin çoğunluğu, genellikle “çok” derecede yeterli olduğu görüşündedir. Ayrıca bu yüzelere yakın yüzlerle “orta” derecede yeterli olduğu şeklinde görüşler de belirtilmiştir (Tablo 9).

300 öğretmenden % 21’i haftalık ders saatinin yeterli olduğu belirtirken, % 79’u yetersiz olduğu görüşündedir (Tablo 10).

Haftalık ders saatinin yetersiz olduğunu belirten öğretmenlerin % 53,2’si 3 saat olması gerektiğini belirtirken, % 43’ü 4 saat olması gerektiği görüşündedir (Tablo 11).

Tablo 6. Öğretmenlerin kitabın kapsamına ilişkin görüşleri.

	HIÇ		AZ		ORTA		ÇOK		PEK ÇOK		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Biyoloji ile ilgili temel kavramlar bilgisi	0		25	%8,3	147	%49	115	%38,3	13	%4,3	300	%100
Laboratuvar bilgisi	12	%4	70	%23,3	139	%46,3	75	%25	4	%1,3	300	%100
Canlıların temel bileşenleri bilgisi	3	%1	27	%9	137	%45,7	124	%41,3	9	%3	300	%100
Canlılardaki organik bileşiklerin çeşitleri bilgisi	2	%0,7	36	%12	130	%43,3	120	%40	12	%4	300	%100
İçerdikleri zengin bileşikler bakımından besinler bilgisi	4	%1,3	56	%18,7	142	%47,3	90	%30	8	%2,7	300	%100
Hücrenin temel yapı bilgisi	2	%0,7	31	%10,3	114	%38	133	%44,3	20	%6,7	300	%100
Hücrenin bölünmesi ile ilgili başlıca sınıflama bilgisi	2	%0,7	46	%15,3	133	%44,3	109	%36,3	10	%3,3	300	%100
Hücrede madde alış-verişi bilgisi	2	%0,7	46	%15,3	141	%47	95	%31,7	16	%5,3	300	%100
Canlıları sınıflandırma bilgisi	3	%1	65	%21,7	117	%39	103	%34,3	12	%4	300	%100
Mikroorganizmalar (virüs, bakteri....) bilgisi	0		57	%19	136	%45,3	97	%32,3	10	%3,3	300	%100
Bilim ve bilimsel yöntemin özelliklerini kavrayabilme	0		47	%15,7	128	%42,7	111	%37	14	%4,7	300	%100
Canlılar alemindeki çeşitliliği kavrayabilme	0		49	%16,3	131	%43,7	110	%36,7	10	%3,3	300	%100
Canlıların devamını sağlayan enerji akışı ve dönüşümlerini kavrayabilme	0		61	%20,3	146	%48,7	87	%29	6	%2	300	%100
Canlılardaki inorganik bileşikler kavrayabilme	1	%0,3	49	%16,3	150	%50,0	90	%30,0	0	%0	300	%100
Canlılardaki organik bileşiklerin görevlerini kavrayabilme	1	%0,3	29	%9,7	154	%51,3	108	%36	8	%2,7	300	%100
Hücrenin görevlerini kavrayabilme	2	%0,7	32	%10,7	121	%40,3	126	%42	19	%6,3	300	%100
Hücre bölünmesini kavrayabilme	1	%0,3	42	%14	135	%45	105	%35	17	%5,7	300	%100
Canlılar aleminin biyolojik önemini kavrayabilme	3	%1	49	%16,3	133	%44,3	104	%34,7	11	%3,7	300	%100
Canlılar aleminin ekonomik önemini kavrayabilme	5	%1,7	55	%18,3	143	%47,7	89	%29,7	8	%2,7	300	%100
Türkiye'nin biyolojik zenginliklerini kavrayabilme	10	%3,3	78	%26,0	125	%41,7	81	%27	6	%2	300	%100
Biyolojinin günlük hayatla bağlantısını kurabilme	19	%6,3	102	%34	114	%38	57	%19	8	%2,7	300	%100
Öğrencinin kendisinin, ailesinin ve toplumun biyolojik yapısını tanıyabilme	23	%7,7	108	%36	113	%37,7	51	%17	5	%1,7	300	%100
Karşılaştığı sorunların çözümlerine bilimsel yöntemle yaklaşabilme	24	%8	119	%39,7	116	%38,7	39	%13	2	%0,7	300	%100
Bağımsız olarak deney düzenleyip uygulayabilme	41	%13,7	121	%40,3	99	%33	37	%12,3	2	%0,7	300	%100
Deney sonuçlarını yorumlayabilme	32	%10,7	112	%37,3	122	%40,7	32	%10,7	2	%0,7	300	%100
İnsan hayatının değerini kavrayabilme	12	%4	89	%29,7	127	%42,3	66	%22	6	%2	300	%100
Biyolojinin geleceğini ve insanlığa katkılarını kavrayabilme	8	%2,7	66	%22	123	%41	95	%31,7	8	%2,7	300	%100
Organik bileşiklerin insan sağlığı için önemini kavrayabilme	7	%2,3	45	%15	148	%49,3	94	%31,3	6	%2	300	%100

Tablo 6. Öğretmenlerin kitabın kapsamına ilişkin görüşleri (devam).

	HIÇ		AZ		ORTA		ÇOK		PEK ÇOK		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Canlıların değişen belirli ekolojik şartlara uyum yaparak hayatlarını sürdürebildiklerini kavrayabilme	9	%3	48	%16	169	%56,3	70	%23,3	4	%1,3	300	%100
Biyolojik değerlerin öneminin farkında olunmasını sağlaması	7	%2,3	82	%27,3	137	%45,7	67	%22,3	7	%2,3	300	%100
Doğal dengeyi korumanın canlılar için öneminin farkına varılmasını sağlaması	7	%2,3	77	%25,7	117	%39	91	%30,3	8	%2,7	300	%100
Biyolojide edindiği bilgi ve becerileri günlük hayatta kullanabilmesi	22	%7,3	108	%36	115	%38,3	52	%17,3	3	%1	300	%100
Bağımsız düşünebilme ve sağlayabilmesi	15	%5	97	%32,3	150	%50	33	%11	5	%1,7	300	%100
Bağımsız çeşitlendirebilme ve sağlaması	20	%6,7	103	%34,3	141	%47	33	%11	3	%1	300	%100
Çevre sorunlarının nedenlerinin verilmesi	11	%3,7	73	%24,3	132	%44	74	%24,7	10	%3,3	300	%100
Türkiye'deki çevre sorunları ile ilgili örneklerin verilmesi	14	%4,7	92	%30,7	135	%45	52	%17,3	7	%2,3	300	%100
Çevre sorunlarına çözüm önerilerinde bulunabilme ve sağlaması	19	%6,3	92	%30,7	127	%42,3	55	%18,3	7	%2,3	300	%100
Çevrenin insan hayatındaki önemini farkında oluş	11	%3,7	74	%24,7	132	%44	78	%26	5	%1,7	300	%100
Doğrudan ölüme kadar bilinçli ve sağlıklı yaşamın farkında olmayı sağlaması	12	%4	84	%28	129	%43	70	%23,3	5	%1,7	300	%100
Biyoloji ile ilgili terimlerin tanımlayıcı bir bölümünün kitabın en sonunda yer alması	9	%3	80	%26,7	22	%40,7	74	%24,7	15	%5	300	%100

Tablo 7. Öğretmenlerin kitabın işlenişine ilişkin görüşleri.

	HIÇ		AZ		ORTA		ÇOK		PEK ÇOK		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Hazırlık çalışmalarının, öğrenciyi düşünmeye ve araştırmaya yöneltmesi	10	%3,3	79	%26,3	153	%51	5	%1,7	7	%2,3	300	%100
Bölüm başlıkları ve alt başlıkların birbiriyle tutarlılığı	5	%1,7	17	%5,7	118	%39,3	138	%46	22	%7,3	300	%100
Kavram öğretiminde güncel örneklerle yer verilmesi	12	%4	91	%30,3	146	%48,7	42	%14	9	%3	300	%100
Konuların öğretiminde bilinenenden bilinmeyene doğru bir sıra izlenmesi	7	%2,3	52	%17,3	158	%52,7	70	%23,3	13	%4,3	300	%100
Konuyla ilgili deneylere yer verilmesi	5	%1,7	51	%17	45	%48,3	92	%30,7	7	%2,3	300	%100
Deneylerin öğrencilerin, kolayca yapabilecekleri ve sonuca ulaşabilecekleri biçiminde düzenlenmesi	11	%3,7	67	%22,3	132	%44	83	%27,7	7	%2,3	300	%100
Konuların öğrencileri, karşılaştırma yapmaya, edinilen bilgilerden hareketle neden sonuç ilişkileri kurmaya yöneltecek şekilde işlenmesi	9	%3	66	%22	163	%54,3	56	%18,7	6	%2	300	%100
Kitapta konuları açıklayıcı resim, şekil, tablo, grafik, vb. görsel düzenlemelere yer verilmesi	3	%1	65	%21,7	129	%43	87	%29	16	%5,3	300	%100

Tablo 7. Öğretmenlerin kitabın işlenişine ilişkin görüşleri (devam).

	HIÇ		AZ		ORTA		ÇOK		PEK ÇOK		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Fotoğraf, tablo, grafik, vb. görsel öğelerin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğu	8	%2,7	62	%20,7	130	%43,3	87	%29	13	%4,3	300	%100
Resim, şekil, tablo,vb. gibi görsel öğelerin metindeki bilgilerle uygunluğu ve konuların anlaşılmasını kolaylaştırması	6	%2	58	%19,3	129	%43	93	%31	14	%4,7	300	%100
Konuyla ilgili gezi, gözlem, araştırma ve ödevlere yer verilmesi	17	%5,7	101	%33,7	133	%44,3	43	%14,3	6	%2	300	%100
Gezi, gözlem, deney, araştırma ve ödevler arasında ilişki ve uygunluk	14	%4,7	94	%31,3	134	%44,7	54	%18	4	%1,3	300	%100
Değerlendirme sorularının, öğrencilerin eleştirel düşünme, yorum yapma, neden sonuç ilişkileri kurma, vb. gibi üst düzey düşünme becerilerini geliştirmede yeterliliği	12	%4	75	%25	133	%44,3	68	%22,7	12	%4	300	%100

Tablo 8. Öğretmenlerin kitabın dil özelliklerine ilişkin görüşleri.

	HIÇ		AZ		ORTA		ÇOK		PEK ÇOK		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Öğrencilerin kolayca anlayabileceği nitelikte yalın olması	3	%1	26	%8,7	138	%46	114	%38	19	%6,3	300	%100
Kullanılan dilin Türkçe yazım kurallarına uygun olması	1	%0,3	15	%5	102	%34	161	%53,7	21	%7	300	%100
Kullanılan dilin öğrencilerin, yaş ve olgunluk seviyelerine uygun olması	3	%1	21	%7	116	%38,7	137	%45,7	23	%7,7	300	%100
Aynen yazılması gereken yabancı kelimelerin yanlarında parantez içinde Türkçe okunuşlarının gösterilmesi	15	%5	73	%24,3	98	%32,7	91	%30,3	23	%7,7	300	%100
Metinlerde akıcılık ve düşünce bütünlüğünün sağlanması	3	%1	38	%12,7	55	%18,3	89	%29,7	15	%5	300	%100
Aynı anlama gelen kelimelerin, diğer adlarının parantez içerisinde gösterilmesi	20	%6,7	80	%26,7	115	%38,3	61	%20,3	24	%8	300	%100

Tablo 9. Öğretmenlerin kitabın dış görünüşü ve baskı özelliklerine ilişkin görüşleri.

	HIÇ		AZ		ORTA		ÇOK		PEK ÇOK		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Genel görünüşün dikkat çekici ve okumaya heveslendirici olması	8	%2,7	89	%29,7	12	%41	66	%22	14	%4,7	300	%100
Boyutların kullanım için uygun olması	4	%1,3	26	%8,7	105	%35	135	%45	30	%10	300	%100
Cildin esnek ve dayanıklı olması	8	%2,7	66	%22	107	%35,7	97	%32,3	22	%7,3	300	%100
Kaliteli kağıda basılmış olması	3	%1	37	%12,3	111	%37	124	%41,3	25	%8,3	300	%100
Kağıdın göz sağlığına uygun olması	4	%1,3	22	%7,3	111	%37	145	%48,3	18	%6	300	%100
Önemli bilgilerin algılamayı kolaylaştırıcı italik puntolarla, koyu veya altı çizili verilmiş olması	7	%2,3	42	%14	102	%34	114	%38	35	%11,7	300	%100
Yazılarda kullanılan puntoların (harf büyüklüğü) öğrenciye uygun olması	0		20	%6,7	87	%29	155	%51,7	38	%12,7	300	%100
Harf büyüklüğü, satır uzunluğu ve satır aralıklarının bir bütün olarak uygun olması	2	%0,7	24	%8	97	%32,3	146	%48,7	31	%10,3	300	%100
Resim, tablo, şekil vb. görsel öğelerin açık, net, estetik ve anlaşılır olması	1	%0,3	44	%14,7	133	%44,3	96	%32	26	%8,7	300	%100

Tablo 10. Öğretmenlerin haftalık ders saatinin yeterliliği hakkındaki görüşleri.

Haftalık ders saatiniz yeterli mi?	Öğretmen Sayısı N	Yüzde %
Evet	63	21.0
Hayır	237	79.0
Toplam	300	100.0

Tablo 11. Olması gereken ders saati hakkındaki öğretmen görüşleri.

Sizce haftada kaç saat olmalı?	Öğretmen Sayısı N	Yüzde %
3	126	53.2
4	102	43.0
5	4	1.7
6	5	2.1
Toplam	237	100.0

3.3. Yöneticilere Ait Bulgular

Bu bölümde, araştırma amacının gerçekleştirilebilmesi için yöneticilere uygulanan anketler aracılığıyla toplanan bulgu ve sonuçlara yer verilmiştir.

Kitabın dış görünüşü ve baskı özellikleri hakkında yöneticilerin çoğunluğu, yakın yüzde-

lerle "orta" veya "çok" derecede yeterli olduğu görüşündedir (Tablo 12).

206 yöneticiden %41'i yeterli olduğunu belirtirken, %58.7'si yetersiz olduğu görüşündedir (Tablo 13).

Tablo 12. Yöneticilerin kitabın dış görünüşü ve baskı özelliklerine ilişkin görüşler.

	HIÇ		AZ		ORTA		ÇOK		PEK ÇOK		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Lise-I biyoloji ders kitabının genel görünüşü, öğrencinin dikkatini çekmede, derse heveslenmesinde ne derece yeterlidir?	3	%1,5	35	%17	121	%58,7	43	%20,9	4	%1,9	206	%100
Kitabın boyutu, bir ders kitabı için ne derece uygundur?	7	%3,4	17	%8,3	71	%34,5	102	%49,5	9	%4,4	206	%100
Kitabın cildi, bir ders kitabı için ne derece esnek ve dayanıklıdır?	7	%3,4	39	%18,9	85	%41,3	64	%31,1	11	%5,3	206	%100
Kitabın kağıdı, bir ders kitabı için ne derece kaliteli-dir?	6	%2,9	14	%6,8	68	%33,0	113	%54,9	5	%2,4	206	%100
Kitabın kağıdı, bir ders kitabı olarak göz sağlığı için ne derece uygundur?	2	%1,0	14	%6,8	88	%42,7	98	%47,6	4	%1,9	206	%100
Kitabın yazımında kullanılan puntoların büyüklüğü öğrenci düzeyi için ne derece uygundur?	1	%0,5	19	%9,2	66	%32,0	110	%53,4	10	%4,9	206	%100
Kitaptaki resim, tablo, şekil, v.b. görsel öğeler, bir ders kitabı için ne derece açık, net, estetik ve anlaşılır?	5	%2,4	34	%16,5	94	%45,6	59	%28,6	14	%6,8	206	%100
Kitaptaki sayfa düzeni, renklerin albenisi ve renklerin birbiriyle uyumu, bir ders kitabı için ne derece yeterlidir?	3	%1,5	36	%17,5	90	%43,7	67	%32,5	10	%4,9	206	%100

Tablo 13. Yöneticilerin haftalık ders saatinin yeterliliği hakkındaki görüşleri.

Ders saatiniz yeterli mi?	Yönetici Sayısı N	Yüzde %
Evet	85	41.3
Hayır	121	58.7
Toplam	206	100.0

Tablo 14. Olması gereken ders saati hakkındaki yönetici görüşleri.

Sizce haftada kaç saat olmalı?	Yönetici Sayısı N	Yüzde %
3	84	69.4
4	35	28.9
5	2	1.7
Toplam	121	100.0

4. TARTIŞMA

Lise I biyoloji ders kitapları ve haftalık ders saatleri hakkında öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerinin görüş ve önerilerinin belirlenmesi amacıyla yönelik yapılan bu araştırmada aşağıdaki hususların tartışılmasının faydalı olabilece-

ği düşünülmektedir. Ankete katılan öğrenci sayısının 6761 olduğu düşünüldüğünde, bu öğrencilerin illerinin, okullarının, derse yaklaşımlarının, ciddiyetlerinin ve derse öğrenmede yaşadıkları sıkıntıların öğrencilerin cevaplarındaki tutarsız dağılımın nedeni olabileceği düşünülebi-

lir. Genel, çok programlı ve yabancı dil ağırlıklı lise öğrencileri, kapsam ve işleniş bakımından çoğunluk olarak, kitabın “az” ve “orta” derecede yeterli olduğunu belirtirken, fen, anadolu ve anadolu öğretmen lisesi öğrencileri çoğunluk olarak, “az”, anadolu güzel sanatlar lisesi öğrencileri ise “çok” derecede yeterli olduğu görüşündedir. Genel, anadolu öğretmen, çok programlı ve yabancı dil ağırlıklı lise öğrencileri, dil, dış görünüş ve baskı özellikleri bakımından çoğunluk olarak, yakın yüzdelerle kitabın “orta” ve “çok” derecede yeterli olduğunu belirtirken, fen ve anadolu lisesi öğrencileri çoğunluk olarak, “az” ve “orta”, anadolu güzel sanatlar lisesi öğrencileri ise genel olarak, “çok” derecede yeterli olduğu görüşündedir. Burada, sınavla öğrenci alan okulların öğrencilerinin başarı düzeyleri de dikkate alındığında kitabı daha yetersiz bulmalarının nedeni anlaşılabilir.

Ders kitabının verimli şekilde işlenebilmesi, programın amacına ulaşabilmesi için yeterli ders saatine ihtiyaç vardır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun, haftada 4 saat olması gerektiğini düşünmesi, dersi öğrenme ve anlamada yaşadıkları sıkıntıdan, laboratuvar çalışmalarına gerekli vaktin ayrılamamasından kaynaklanıyor olabilir. Fen ve anadolu güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin çoğunluğunun yeterli demesinin nedeni, fen liselerinde haftada 4 saat olması, anadolu güzel sanatlar lisesinin de meslek lisesi olup mesleki derslere ağırlık verilmesinden kaynaklanıyor olabilir.

Öğretmenlerin cevapları öğrencilere göre daha az dağılım gösteriyor. Bu dağılımda, görev yaptıkları okul türü, mezun oldukları okul türü, mezuniyet sonrası eğitim durumları, öğretmenlik meslek dersi alıp almamaları ve hizmet süreleri etkili olmuş olabilir.

Özellikle, genel, anadolu, çok programlı, anadolu öğretmen ve süper lise öğrenci, öğretmen ve yöneticileri ders saatinin artması gerektiğini belirtmiştir. Anadolu güzel sanatlar liselerinde 2 saatin yeterli olduğu araştırma sonucunda görülmektedir. Haftalık ders saatinin yetersiz olduğunu belirten öğretmenlerin çoğunluğu, nedeni olarak; çok teorik bilgi olduğunu ve bunla-

rın pratikte laboratuvar, gezi, gözlem gibi çalışmalarla gösterilmesi gerektiğini, laboratuvar çalışmalarına ya hiç yer veremediklerini ya da birkaç haftada bir saatini ancak ayırabildiklerini, bunun için ders saatinin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Yöneticilerin, görev yaptıkları okul türlerine ve hizmet sürelerine göre görüşlerinde farklılık olmasına rağmen, öğrenci ve öğretmenlere göre kitabı daha yeterli bulması, derste kitabı kullanan kişiler olmamasından, farklı branşların öğretmeni olmasından kaynaklanıyor olabilir.

5. ÖNERİLER

Lise I biyoloji ders kitapları ve haftalık ders saatleri hakkında öğrenci öğretmen ve okul yöneticilerinin önerilerini kapsayan bu çalışmanın sonucundaki önerilerimizi şu şekilde özetleyebiliriz: Kitabın kapsamı içerisinde; Türkiye'nin biyolojik zenginlikleri, biyolojinin günlük hayatla bağlantısını kurabilme, bireyin biyolojik yapısını tanıyabilme, sorunlara bilimsel yaklaşım, bağımsız deney düzenleyip, yorumlayabilme, biyolojinin geleceğe ve insanlığa katkılarını kavrayabilme bakımlarından yenilenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, edinilen bilgileri günlük hayatta kullanabilme, bağımsız düşünebilme ve eleştirebilme, çevre sorunları, nedenleri ve Türkiye'deki örnekleri, çevrenin insan hayatındaki önemini fark ettirilmesi, sağlıklı ve bilinçli yaşamın farkında olmanın sağlanması için kitapta daha bilimsel, güncel örnek, delillerle açıklama gibi gelişmeler yapılması gereklidir.

Etkili bir biyoloji öğretimi için, kitabın işlenişleriyle ilgili olarak, öğrencileri düşünmeye ve araştırmaya yöneltecek çalışmalara, kavram öğretiminde güncelliğe, konuyla ilgili öğrencilerin kolayca anlayarak ve sonuç olarak yapabileceği deneylere yer verilmesi ve bunların artırılması gereklidir.

Kitabın amacına ulaşması, bilinçli, düşünen, okuduğunu anlayan, yaratıcı öğrenciler yetiştirilmesi için, kitabın dilinin yalın, türkçe yazım kurallarına uygun yaş ve olgunluk seviyesine hi-

tap eden, akıcı ve düşünce bütünlüğü sağlanmış metinlerle verilmelidir. Kitabın kapağında, öğrenciyi kamçılayıcı, heveslendirici, albenisi yüksek, merak uyandıran, resimler kullanılabilir.

Kitaptaki tüm bilgilerin sağlıklı bir şekilde verilebilmesi, amacına ulaşabilmesi için haftalık ders saati arttırılmalıdır.

6. KAYNAKLAR

- Dindar, H. (1995). Orta öğretim kurumlarında biyoloji öğretiminin yapı ve sorunları. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Ergezen, S. (1994). "Biyoloji eğitiminin önemi ve orta öğretimde biyoloji öğretmeni", I. Ulusal Fen Bilimleri Sempozyumu (15-17 Eylül 1994 Buca Eğitim Fa-kültesi) Bildirgesi, İzmir: D.E.Ü. Matbaası
- Fidan, N. ve Erden, M. (1993). Eğitime giriş. Ankara: Meteksan
- Gürsoy, S. (1991). "Özel ilkokullarda yabancı dil dersinde okutulan İngilizce ders kitaplarının öğrenmeyi sağlamasındaki katkıları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Okan, K. (1983). Eğitim teknolojisi - yöntemler - teknikler ve uygulama. Ankara: Okan Yayınları
- Ozil, Ş. Ve Tapan, N. (1991). Türkiye'nin ders kitapları, orta öğretim ders kitaplarına eleştirel bir yaklaşım. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları
- Özgen, B. (1993). Türkiye'de ders kitapları sorunu ve çözüm yolları, Eğitim ve Bilim
- Sönmez, V. (1999). Program geliştirmede öğretmen el kitabı, Ankara: Anı Yayınları, 8. Baskı
- Sümer, E. (1990) Orta öğretimde biyoloji programlarının değerlendirilmesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Toprak, T. (1993). İlkokul ders kitaplarının öğretim programına uygunluğunun değerlendirilmesi (Adana ilinde bir araştırma), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara
- Yaman, M. (1998). Türkiye'de orta öğretim kurumlarında biyoloji öğretiminin değerlendirilmesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.